

ETKB Çevre Faaliyetleri Raporu (Kümülatif Rapor) Özet Bilgi

10 Ocak 2019 tarihli ve 30651 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 27 sayılı "Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 37'nci maddesi gereğince Bakanlığımız merkez hizmet birimi olarak "Enerji Verimliliği ve Çevre Dairesi Başkanlığı" kurulmuştur.

Bakanlığımız bünyesinde çevre, iklim değişikliği ve sürdürülebilirlik konularındaki görev ve yetkiler söz konusu Kararnamenin 40'ıncı maddesi ile merkez hizmet birimi olarak Enerji Verimliliği ve Çevre Dairesi Başkanlığı uhdesine verilmiştir.

Milli Enerji ve Maden Politikamızın sacayaklarını oluşturan "arz güvenliği, yerlileştirme ve öngörülebilir piyasa" başlıklarının yanı sıra sürdürülebilir ve düşük karbonlu kalkınma, yenilikçi prosesler ile yerli, yeni ve çevre dostu teknolojilere geçişin sağlanması, istihdamın artırılması, enerji yoğunluğunun azaltılması konuları Bakanlık politikalarımızda önemli bir yere sahiptir.

Sürdürülebilir kalkınmanın giderek önem kazanması yenilenebilir enerji ve enerji verimliliğine yönelik çabaların önemini her geçen gün daha da artırmaktadır. Enerji verimliliği; ulusal stratejik hedefleri tamamlayan ve bunları yatay kesen bir alandır. Enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji alanındaki atılımlarımızı hız kesmeden devam ettirmenin yanı sıra enerji ve tabii kaynaklarımızı çevreye duyarlı olarak kullanmak, yer altı kaynaklarımıza keşiften üretime, hammaddeden yarı mamul ve mamul maddeye ARGE çalışmalarımızla değer katmak ve su, toprak ve hava yönetimini en doğru şekilde sağlamak çevre ve sürdürülebilirlik konularındaki perspektifimizi ortaya koymaktadır.

Bakanlığımızın çevre ve sürdürülebilirlik alanındaki faaliyetlerinin ortaya konulması amacıyla bahsi geçen raporda, Bakanlığımız ile Bağlı, İlgili ve İlişkili Kuruluşlarının çevre ile ilgili faaliyetleri arasında yer alan, tamamlanan, devam eden ve planlanan projeleri ve faaliyetleri özetlenmiştir. Söz konusu projeler "**Su Kalitesi ve Kontrolü**", "**Atık Yönetimi**", "**Toprak Kalitesi ve Kontrolü**", "**Hava Kalitesi ve İklim Değişikliği**" ve "**Çevre Yönetimi Yatay Konular**" başlıkları altında gruplandırılmıştır. Bakanlığımız Bağlı, İlgili ve İlişkili kuruluşlarının tamamlanmış 28 adet, devam eden 41 adet ve planlanan 6 adet olmak üzere toplam 75 adet proje ve faaliyetleri bulunmaktadır.

Bakanlığımız ile Bağlı, İlgili ve İlişkili Kuruluşlarının doğrudan çevre yatırımlarına bakıldığında tamamlanan çevre yatırımlarının 55 milyon TL, devam eden çevre yatırımlarının 709 milyon TL ve planlanan çevre yatırımlarının 20 milyon TL olduğu görülmektedir. Rapor tarihi itibarıyla 784 milyon TL olan çevre yatırımları Bakanlığımızın çevreye verdiği önemi açıkça ortaya koymaktadır.

Su Kalitesi ve Kontrolü kapsamında yıllık ortalama 2.970.000 m³'lük su geri kazanımı sağlanmaktadır. Arıtılarak geri kazanılan sular proses, yıkama ve kullanma suyu olarak tekrar kullanılmaktadır.

2019 yılı Yeşil Dünya Ödül Töreni, 29 Eylül 2019 tarihinde Vietnam'ın Ho Chi Minh kentinde düzenlendi. 500'ün üzerinde başvuru arasından BOTAŞ Petrol İşletmeleri Bölge Müdürlüğü,

toplam yedi kategoriden 4 ayrı dalda aday olduğu Yeşil Dünya Ödüllerinden 4 ödüle layık görülmüştür.

BOTAŞ Petrol İşletmeleri Bölge Müdürlüğü Biyoçeşitlilik Projesi ile: Altın Ödül, Tuz Gölü Yer Altı Doğal Gaz Depolama Projesi ile: “Sürdürülebilirlik” kategorisinde Gümüş Ödül, “Karbon Azaltımı” kategorisinde Gümüş Ödül, “En İyi Devlet Kurumu” kategorisinde Gümüş Ödül sahibi oldu.

Bakanlığımız hava kalitesi ve iklim değişikliği ile mücadele kapsamında önemli bir katkıyı da ağaçlandırma faaliyetleriyle sağlamıştır. 1990-2019 tarihleri arasında toplam 10.047.784 adet ağaç dikimi gerçekleştirilmiştir.

"Bir Enerji Bir Nefes, Enerji Sektöründen 5 Milyon Ağaç Kampanyası" kapsamında Bakanlığımız ve ELDER, GAZBİR, KÖMÜRDER, PETDER, TÜPRAŞ ve ADER ile imzalanan protokol çerçevesinde 2019-2020 yılları arasında Doğalgaz Dağıtıcıları Birliği (GAZBİR) her yeni gaz abonesi için bir ağaç, Petrol İşverenler Sendikası (PETDER) trafiğe çıkan her araç için bir ağaç, Elektrik Dağıtım Hizmetleri Derneği (ELDER) her yeni elektrik abonesi için bir ağaç, Kömür Üreticileri Derneği (KÖMÜRDER) çıkarılacak her 100 ton kömür için bir ağaç dikeceği taahhüdünde bulunmuştur.

Bakanlığımızın yürütmekte olduğu Sıfır Atık Projesi kapsamında 2018 - Eylül 2019 tarihleri arasında toplam 247 ton atık toplanarak 904 bin kWh enerji tasarrufu sağlanmıştır.

Sıfır Atık Projesine ek olarak 2012-2018 yılları arasında yaklaşık 900 ton atık yağ ekonomiye geri kazandırılmıştır. Benzer şekilde 9.000 tona yakın hurda metalin (alüminyum, demir, çelik ve karışık metal) geri dönüşümü sağlanmıştır.

Bir diğer önemli çevre yatırımları başlığında alternatif hammadde üretimi ve alternatif yakıt geri kazanımı çalışmaları yürütülmektedir. 2008 yılından bu yana düşük kalorili kömürlerden (leonardit) yaklaşık 2.150 ton hümik asit üretimi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, ince malzeme geri kazanımı sağlayan ünitelerle 2010 yılından 2018 yılı sonuna kadar toplam 1.516.000 ton kömür geri kazanılmıştır. Bunun yanında şlam kömür kazanım ünitelerinde 2019 yılı Ocak-Haziran döneminde yaklaşık 110 bin ton şlam kömürü (kömür yıkama tesisi atıklarından) geri kazanılmıştır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi ile yürütülen "*Türkiye'de Arıtma Çamuru Yönetimi ve Eylem Planı'nın Hazırlanması Projesi*" kapsamında 661 adet arıtma tesisinde oluşan 2.155 ton/gün arıtma çamurunun ek yakıt olarak kullanılabilmesi ortaya koyulmuştur. Ülkemizde arıtma tesislerinde oluşan arıtma çamurlarının %34,3'ünün ek yakıt olarak kullanılmaya uygun olduğu yapılan çalışma ile belirlenmiştir.

Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü tarafından tamamlanan Borlu Selülozik İzolasyon Malzemesi Üretimi projesi ile atık kağıtların borla karıştırılması sonucu elde edilen selülozik izolasyon malzemesinin üretim parametreleri ve katkı oranları araştırılmıştır. Üretilen ürün üzerine teknik ve mühendislik araştırmalar yapılmıştır. Özel sektör tarafından **5000 ton/yıl** selüloz yünü üreten bir üretim tesisi kurulmuş ve ürün markete girmiştir.

Bakanlığımızın çevre odaklı ve sürdürülebilir çevre yönetimi vizyonunun göstergesi olan entegre yönetim sistemlerine geçiş çalışmaları başlatılmıştır. Bakanlık merkez teşkilatımıza

ilaveten TEMSAN, TPAO, TEİAŞ, EÜAŞ, BOTAŞ, Eti Maden ve TKİ kurum ve kuruluşlarımız TS EN ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemlerini kurarak belgelendirmişlerdir. Ayrıca, MTA 2019 yılı içerisinde, TTK ve TEDAŞ ise 2020 yılı içerisinde Çevre Yönetim Sistemi kurulumlarını tamamlayarak belgelendirme sürecini tamamlayacaklardır.

Bakanlığımız bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarının atık, su ve karbon ayak izinin azaltılması, sıfır atık, rehabilitasyon, maddesel geri kazanım, çevre yönetimi etkinliğini geliştirme, sektörler arası sinerji, simbiyoz çalışmaları, selülozik yalıtım malzemesi, bimsblok, yanmaya dirençli malzemeler, sentetik zeolit gibi inovatif ara ve uç ürün geliştirme, doğrudan ve dolaylı etki analizleri faaliyetlerinin yer aldığı bu rapor, birimler arası örnek faaliyetlerin paylaşılması, farkındalığın ve daha odaklı çalışmaların artmasına hizmet edecektir. Ortak formatların geliştirilmesi ile Bakanlığımız dönemsel çevre yönetimi raporlarını hazırlayarak enerji-çevre ilişkisi bağlamında üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmeye ve izlemeye devam edecektir.